

УДК 342.9

КРИЛОВ Д.В.

СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ФОРМ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

У статті шляхом дослідження численних теоретичних джерел дається визначення поняття «форми публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики». Розкривається значення видів форм публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики, специфіка їх класифікації, а також проводиться виділення останніх на основі власної наукової концепції.

Ключові слова: адміністративні форми, види адміністративних форм, види форм публічно-сервісної діяльності.

В статье путем исследования многочисленных теоретических источников дается определение понятия «формы публично-сервисной деятельности по реализации государственной налоговой политики». Раскрывается значение видов форм публично-сервисной деятельности по реализации государственной налоговой политики, специфика их классификации, а также производится выделение последних на основе собственной научной концепции.

Ключевые слова: административные формы, виды административных форм, виды форм публично-сервисной деятельности.

Through the study of numerous theoretical sources, the definition of "forms of public service activities for the implementation of state tax policy" is defined. The importance of types of public service activities for the implementation of the state tax policy, the specificity of their classification is revealed, as well as the selection of specific latter based on their own scientific concept.

Key words: administrative forms, types of administrative forms, types of forms of public service activity.

Постановка проблеми. Неодноразовий та в деяких моментах складний зміст публічно-сервісної діяльності направленої на реалізацію державної податкової політики вимагає звернення нашої уваги на процес її практичного здійснення. Як влучно зазначав із зазначеного приводу А.А. Русецький, форми поряд із методами здійснення публічно-адміністративної діяльності, найбільш змістовно відображають практичні аспекти державного регулювання будь-якої сфери суспільних відносин. У своїй сукупності форми і методи утворюють своєрідний інструмент, за допомогою якого державні органи можуть вирішити складні завдання, які стоять перед ними у процесі здійснення їхньої діяльності [1, с.42 – 43]. Відповідно до наведеного визначення, публічна діяльність державної адміністрації, зокрема, у сфері реалізації державної податкової політики має відповідні форми вираження, які складають собою окрему проблематику та є досить різноманітними через що виникає питома необхідність їх наукової розробки.

Ступінь розробленості. Доктринальним джерелом наукового дослідження виступають праці вчених, які присвячували свої дослідження проблематиці правових форм в цілому та форм адміністративної діяльності в різних галузях суспільних відносин, а саме: С.С. Алексєєва, М.М. Бурбики, К.С. Бельського, Ю.П. Битяка, С.В. Діденка, А.П. Зайця, Н.А. Пархоменка, В.Л. Кобалевського, М.В. Корнієнка, А.В. Солонара, К.Д. Янішевського, О.В. Кузьменко, Ю.І. Римаренка, А.М. Шульги, Є.М. Моїсєєва та інших.

Метою статті є вивчення та окреслення сутності і видів форм здійснення публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики.

© КРИЛОВ Д.В. – доктор економічних наук, докторант (Науково-дослідний інститут публічного права)

Виклад основного матеріалу. Розбираючись із понятійною складовою цього наукового дослідження зауважимо, що у загальнословниковому визначенні термін «форма» позначає:

- зовнішній вигляд, вияв;
- контури, зовнішні межі предмета, що визначають його зовнішній вигляд;
- сукупність певних прийомів, способів здійснення;
- видимість, зовнішній бік чого-небудь, що не відображає суті справи тощо [2;3, с.1543].

Форма, як правова категорія, була уведена у загальну юридичну теорію, щоб відобразити правову реальність. Воно використовується для визначення зв'язку права з іншими соціальними процесами. Увага акцентується на юридичних властивостях правових явищ, що опосередковують економічні, політичні, побутові та інші відносини. Як зазначає А.М. Шульга: правова форма – це організаційна форма діяльності органів держави, їх посадових осіб, яка, по-перше, передбачена правом і йому відповідає, по-друге, спричиняє юридично значущі наслідки для суб'єктів права [4, с.29].

У сучасній науці адміністративного права форми управлінської або ж адміністративної діяльності мають багато трактувань. Наприклад, М.М. Бурбика, А.В. Солонар, К.Д. Янішевська вважають, що вони являють собою зовнішньо виражена дія, волевиявлення виконавчо-розпорядчого органу (посадової особи), здійснене у рамках режиму законності та його компетенції для досягнення управлінської мети – вираження у зовнішньому вигляді конкретних дій державних органів, їх структурних підрозділів і посадових осіб, які здійснюються у процесі виконавчої діяльності й спрямовані на реалізацію функцій управління [5]. О.В. Кузьменко зауважує, що під формами адміністративної діяльності слід розуміти зовнішньо виражену дію суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюється в межах їх компетенції для виконання поставлених перед ними завдань і тягне за собою певні наслідки [6, с.98].

Отже, у відповідності до значного масиву теоретичних положень форма – це практичний вияв певного явища, тобто, його уособлення у об'єктивному світі. У галузі публічного управління форма виражає діяльність держави, її владний вплив на суспільні відносини та певні сфери суспільного життя, що здійснюється з конкретною метою. Спільною є думку вчених, відповідно до якої подібні форми являють собою конкретні, правові дії уповноважених суб'єктів публічного управління. Не можна не погодитись із цією думкою, адже:

- по-перше, ключовим завданням держави є регулювання, яке апріорі передбачає вплив на суспільство за допомогою активних, допустимих з точки зору Конституції та законодавства операцій;

- по-друге, державна діяльність із управління соціумом та суспільними відносинами які в ньому виникають покладається на розгалужений масив органів влади, кожен з яких виконує власні функції в межах покладеної на нього законом компетенції та має для цього штат службовців.

Таким чином, форма публічної, адміністративної діяльності – це певне коло юридично обумовлених дій. Водночас, не можна також не взяти до уваги певний ступень специфікації останніх. Так, наприклад, якщо ми кажемо про форми здійснення публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики то їх сутність буде відрізнятися від загальноприйнятих у адміністративній галузі форм державної діяльності. Тобто, мається на увазі те, що в певній частині подібні форми будуть мати ряд особливостей. Пов'язано це із рядом моментів притаманних галузі публічної сервісної діяльності органів влади. Так, як зазначає І.В. Венедіктова, на сьогоднішній день відбувається зміна орієнтирів у державі: виникає розуміння того, що держава існує для людини, а не навпаки, тож держава повинна служити, тобто надавати певні обов'язкові послуги, перетворюючись на «сервісну державу» – постачальника публічних послуг [7, с.88].

Здійснюючи свої наукові розробки у тій же площині В.Б. Авер'янов зазначає, що публічно-сервісний напрямок функціонування органів виконавчої влади утворювався за рахунок діяльності, пов'язаної з: розглядом і вирішенням різних індивідуальних звернень приватних (фізичних і юридичних) осіб із приводу реалізації їхніх суб'єктивних прав і охоронюваних законом інтересів; здійсненням позасудового розгляду адміністративно-правових спорів у порядку адміністративного розгляду скарг приватних осіб; вжиттям щодо громадян заходів адміністративного примусу, перш за все заходів адміністративної відповідальності [8, с.243–244].

Отже, враховуючи досягнуті в ході проведеного наукового аналізу відомості, а також численні позиції авторів правничої та інших наукових сфер ми синтезували висновок, відповідно до якого форми здійснення публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики – це групи однорідних, об'єднаних спільною метою, юридично встановлених та регульованих адміністративних дій, здійснюваних уповноваженими органами державної влади, спрямованих

на надання публічно-сервісних послуг у податковій галузі держави, суб'єктам які їх потребують. Відповідно до свого змісту форми включають в себе різні інструменти та процеси у зв'язку із чим не є одноманітними. В загальній правовій та адміністративно-правовій теорії існують відповідні погляди на означене питання.

Дещо іншу позицію займають М.М. Бурбика, А.В. Солонар, К.Д. Янішевська які вважають, що форми адміністративної діяльності органів державної влади поділяються на:

1) правові – форми управлінської діяльності, які безпосередньо викликають правові наслідки;

2) неправові – форми діяльності безпосередньо не пов'язані із правовими наслідками, у результаті їх застосування не виникають адміністративно-правові відносини [5].

В.В. Конопльов виділяє наступні види форм адміністративної діяльності:

- правові, тобто ті, використання яких тягне за собою певні юридичні наслідки;

- організаційні – використання яких не породжує, не змінює і не припиняє адміністративних правовідносин, тобто безпосередньо не викликає юридичних наслідків [9, с.9].

Досить широким є підхід до визначення форм запропонований Т.П. Мінкіною, Р.В. Миронюком, В.В. Гаркушем, Є.О. Легезою, Б.О. Логвиненко та іншими авторами навчального посібнику «Адміністративна діяльність Національної поліції». Вчені вирізняють такі форми адміністративної діяльності:

1) правові – форми адміністративної здійснювані на підставі і з метою виконання закону, виконавчо-розпорядчі дії;

2) неправові форми - це повсякденні і різноманітні дії, які позбавлені юридичної оболонки і наслідків;

3) відповідно до форми видання вчені виділяють форми: письмові (постанова про накладення стягнення); усні (накази, вказівки, розпорядження, команди й інші) [10].

Отже, наукові підходи до класифікації форм адміністративної діяльності в сучасній правовій науці різноманітні. Слід констатувати, що серед вчених найбільш домінуючою є думка, відповідно до якої виділяють правові та неправові форми публічно-управлінської діяльності в тій чи іншій сфері. Водночас, подібний підхід, на наш погляд, є не коректним. Адже використовуючи при класифікації форм адміністративної діяльності термін «неправові» ми свідомо заперечуємо юридичну основу публічно-управлінської сфери в цілому, що є грубою помилкою. Так, діяльність всього державного апарату можлива завдяки нормам Конституції та регламентарним нормативно-правовим актам, які встановлюють компетенцію, завдання, функції та інші аспекти роботи органів державної влади та їх службовців. Виходячи з цього будь-які види форм публічно-сервісної діяльності є правовими.

Водночас, наведений фактор є не єдиною особливістю, яку слід враховувати при виділенні видів форм здійснення публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики. Важливим моментом виступає безпосередньо специфіка подібної діяльності. Відповідно до останньої публічно-сервісна робота в сфері реалізації податкової політики має особливий зміст, власну мету, коло суб'єктів, а також характеризується багатьма іншими моментами які наділяють подібну діяльність особливим змістом та у зв'язку із чим її форми будуть відрізнятися від форм адміністративної діяльності в класичному вигляді. Наприклад, відповідно до Розділу 2 чинного Податкового кодексу України від 02.12.2010 №2755-VI одним з різновидів регулювання податкового сектору нашої держави є адміністрування податків зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інших платежів відповідно до законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, що являє собою це сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом [11]. Так, адміністрування також є формою публічно-сервісної діяльності з реалізації податкової політики, яка має особливу, комплексну природу.

Не можна також залишити поза увагою такий особливий момент, як податковий контроль. Як сукупність спеціальних контрольно-наглядових процедур дана форма здійснення публічно-сервісної діяльності з реалізації державної податкової політики є однією з ключових, що доводиться окремими положеннями законодавства присвячених даному різновиду адміністративної діяльності уповноважених суб'єктів. Так, податковий контроль також відноситься до публіч-

но-сервісної діяльності, адже включає в себе, поряд із охоронними, велику кількість сервісних процедур.

Висновки. Таким чином, спираючись на вищенаведене ми сформували власне бачення на види форм публічно-сервісної діяльності. Так, за зовнішнім вираженням форми публічно-сервісної діяльності з реалізації податкової політики – це завжди активні дії, направлені на приведення до практичного функціонування положень законодавства, виражені у конкретних адміністративних актах або інших юридично значущих діях. Тому, на наш погляд в основу їх класифікації варто закласти організаційно-правовий критерій відповідно до якого існують такі форми публічно-сервісної діяльності:

1) адміністративно-сервісна – основою даної форми є частина діяльності із адміністрування податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Тобто, дана форма передбачає застосування існуючих юридичних важелів державного впливу направлених на управління процесом наповнення державного бюджету, сплати податків, а також забезпечення найбільш комфортних умов для суб'єктів оподаткування в питаннях реалізації наданих їм прав і обов'язків.

2) контрольна – дана форма передбачає здійснення численних контрольних-наглядових процедур уповноваженими органами державної влади з метою забезпечення законності у сфері точного та неухильного дотримання всіма суб'єктами норм податкового законодавства, що в свою чергу забезпечить ефективність податкової політики в цілому;

3) інформаційно-правова – дана форма публічно-сервісної діяльності з реалізації податкової політики держави включає в себе проведення інформаційно-аналітичних процедур в податковій галузі, на кшталт, інформаційно-аналітичного забезпечення роботи контролюючих органів;

4) внутрішньо-організаційна – передбачає проведення внутрішньо-координаційних процедур в середині структури уповноважених суб'єктів в галузі реалізації та забезпечення податкової політики з метою підвищення якості та ефективності їх роботи.

Список використаних джерел:

1. Русецький А.А. Адміністративно-правові форми взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні / А.А. Русецький // Європейські перспективи. 2017. №3. С.42 – 47.
2. Білодід І.К. Словник української мови: в 11 томах / І.К. Білодід // К.: 1979. Стор. 617
3. Словник української мови: в 11 томах. Том 10, 1979. Стор. 617.
4. Шульга А.М. Теория государства и права. Пособие для подготовки к государственному (выпускному) экзамену. Харьков, 2000. 132с.
5. Бурбика М.М., Солонар А.В., Янішевська К.Д. Адміністративне право України: навчальний посібник / М.М. Бурбика, А.В. Солонар, К.Д. Янішевська // Навчальний посібник. Суми: Мрія, 2015. 358 с.
6. Кузьменко О.В. Адміністративне право: загальна частина: навчальний посібник / О.В. Кузьменко // К.: центр учбової літератури. 2015. 232 с.
7. Венедиктова І. Юридична природа публічних послуг / І. Венедиктова // Вісник Харківського національного університету. 2009. № 841. С. 88–91.
8. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право / В. Б. Авер'янов, В. А. Дерезь, А. М. Школик та ін.; за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ: Юстініан, 2007. 288 с.
9. Комзюк А.Т. Адміністративний примус в правоохоронній діяльності міліції в Україні: автореферат / А.Т. Комзюк; Нац. ун-т внутр. справ. Х., 2002. 37 с.
10. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навч. посібник / Кол. авт. ; кер. авт. кол. к.ю.н., засл. юрист України В.А. Глухверя. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 248 с.
11. Податковий кодекс України: кодекс від 02.12.2010 №2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13. ст.112.